

Haarlems Dagblad

Oprechte Haarlemse Courant 1696

HAARLEM - Esperanto? Bestaat dat nog? Jazeker, de taal die in de negentiende eeuw is bedacht door de Pool Ludwik Lejzer Zamenhof bestaat nog steeds.

Door **Margot Klompaker** - 26-7-2015, 10:00 (Update 27-7-2015, 9:07)

'Je kunt zonder problemen met iedereen spreken'

Miljoenen mensen ter wereld spreken het, ook jongeren. De social media hebben zelfs gezorgd voor een kleine opleving. Via internet praat je met Esperanto heel gemakkelijk met mensen aan het andere eind van de wereld. „En het is gelijkwaardig”, vindt Haarlemmer Bert de Wit, al tientallen jaren Esperantist. De Wit leerde de taal in zijn studententijd. „Het uitgangspunt sprak me wel aan: een taal van iedereen, niet van een bepaald land of volk.”

Simpel

Esperanto is speciaal ontworpen om mensen uit verschillende culturen met elkaar te laten communiceren. Het is gemakkelijker te leren dan welke nationale taal ook door de grote regelmatigheid en simpele grammatica. De taal spreken heeft allerlei voordelen. Je kunt zonder taalproblemen bellen, skypen, twitteren, schrijven of mailen met een Japanner, Rus, Braziliaan of Iraniër. Want lang niet iedereen spreekt Engels. Er bestaat zelfs een speciaal netwerk van gastadressen: talloze Esperantosprekers in bijna honderd landen waar je gratis kunt overnachten.

De Wit leerde de taal in 1968. „Ik las een artikel over Esperanto en dat sprak me aan: een neutrale taal waarbij niemand in het voordeel is. Bovendien houd ik van talen, dus ik vond het geen straf Esperanto te leren. De taal is niet moeilijk. Binnen een jaar had ik hetzelfde niveau als ik had met Engels en Frans na vijf jaar middelbare school.”

Gelijkwaardig

De Wit vindt vooral de gelijkwaardigheid een belangrijk punt. „Als je met Amerikanen of Engelsen praat in hun taal zijn zij altijd in het voordeel. Zeker als het over vaktermen gaat. Dat heb je niet met Esperanto. Maar je kunt natuurlijk de taal ook leren omdat je het leuk vindt.”

Esperantisten houden van congressen. Logisch, want daar kunnen ze met elkaar onbekommerd praten en elkaar uitstekend begrijpen. Deze week begint het honderdste congres in Lille, Frankrijk, dat duurt tot en met 1 augustus. Uit Nederland nemen meer dan zestig Esperantisten deel. Ook De Wit gaat erheen.

Wie denkt dat het vooral ouderen zijn die zich met Esperanto bezig houden vergist zich. Er zijn veel initiatieven van en voor jongeren over de hele wereld. Daarbij spelen social media een grote rol. „De tijd dat je bij elkaar kwam in een clubhuis is voorbij”, lacht De Wit. „Mensen communiceren nu anders. Maar ook daarbij helpt Esperanto.”

Cursussen

Er worden nog steeds cursussen Esperanto aangeboden, ook in Haarlem en omgeving. Op 29 augustus is er een cursusmarkt in de Haarlemse bibliotheek van 10 tot 16 uur. Tijdens de markt zijn er proeflessen Esperanto. Je kunt de taal zelfs gratis leren via internet. De taal vernieuwt zich nog steeds onder toezicht van de Akademio, een genootschap van Esperanto-taalkundigen.

(Er is een Esperanto netradiokanaal Muzaiko: kanalo <http://www.muzaiko.info>
Filmliefhebbers kunnen ook via het net Esperanto-tv zien: <http://esperantotv.net> . Google vertaalt ook in en uit Esperanto. Wikipedio, de encyclopedie in Esperanto, heeft meer dan 200.000 artikelen in Esperanto.)

Zamenhof: man met talenknobbel

Esperanto is bedacht door de Poolse Jood Ludwik Lejzer Zamenhof (1859 – 1917). Hij groeide op in Bialystok, nu een Poolse stad, destijds een deel van het Russische rijk. De stad was een smeltkroes van mensen van Joodse, Poolse, Duitse en Russische afkomst. Er waren tal van etnische conflicten. Volgens Zamenhof kwam dat doordat mensen elkaar niet begrepen. Al op jonge leeftijd kreeg hij het idee voor het maken van een taal die iedereen kon spreken en verstaan. Hij dacht dat spanningen tussen volkeren zouden verminderen met een taal die alle nationaliteiten overstijgt. En omdat hij een geweldige talenknobbel had, besloot hij er zelf een te maken.

Op het gymnasium maakte Zamenhof kennis met Latijn en Grieks, maar die talen waren te ingewikkeld. De taal moest eenvoudig en logisch zijn, vond hij. Zamenhof koos basiswoorden uit bestaande Romaanse, Germaanse, Slavische en andere talen en maakte de grammatica zo simpel mogelijk.

Nadat Zamenhof in 1885 als oogarts was afgestudeerd, probeerde hij voor zijn taal een uitgever te vinden. Niemand durfde echter het risico aan. Tenslotte besloot hij zijn vondst zelf uit te geven. En zo verscheen in 1887 het eerste leerboek onder de naam 'Internationale Taal: Voorwoord en Volledig leerboek door Dr. Esperanto'. Esperanto betekent 'iemand die hoopt'. Het eerste leerboek bevatte een samenvattende grammatica met 16 basisregels, 900 stamwoorden, een paar vertalingen, zoals het Onze Vader, een fragment uit de Bijbel, vertaalde en zelf geschreven gedichten, en een brief. Het boekje werd toegezonden aan honderden personen en dagbladen in allerlei landen.

Zamenhof kwam te laat om de volle aandacht te krijgen. Er was net een andere, nieuwe wereldtaal gelanceerd: het Volapük, een kunsttaal die in de jaren 1879-1880 was bedacht door Johann Martin Schleyer, een katholieke priester uit het Duitse Baden. Het Volapük, gebaseerd op het Engels en in mindere mate ook op het Duits, het Latijn en het Frans, was een aantal jaren heel populair. Maar uiteindelijk trok Esperanto - want onder die naam maakte Zamenhofs taal furore - meer aanhangers.

In 1905 was een eerste internationaal congres in Boulogne-sur-Mer. Zou de taal op grotere schaal aan de verwachtingen voldoen? Nog vóór de feitelijke opening van het congres was die vraag al beantwoord. In de straten van Boulogne praatten de bijna 700 congresgangers uit 20 landen met elkaar. Zij konden elkaar perfect begrijpen.